

פסגת ביידן-קישידה מהווה קריאת השכמה לישראל

16.04.2024 | יוסף רוזן | written by

הביקור של ראש ממשלת יפן השבוע בארה"ב, הראשון מזה תשע שנים, מהווה צעד נוסף להעמקת שיתוף הפעולה הביטחוני בין יפן לבין ארה"ב, ועיצוב הארכיטקטורה באינדו-פסיפיק מול האתגרים במרחב, ובראשם סין. בהקשר הישראלי, מהלכים אלה עשויים לייצר הזדמנויות במישור הטכנולוגי והביטחוני, אך מחייבים את מדינת ישראל לפרו-אקטיביות.

בדומה לישראל, שיתוף הפעולה הביטחוני עם ארה"ב הינו ארוך שנים ומהווה אחד מיסודות הליבה של תפיסת הביטחון היפנית, והינו מרכיב במדיניות האזורית והגלובלית. הסקטור הביטחוני היפני מאופיין בדומיננטיות אמריקנית [1] 97% מהיבוא הביטחוני היפני בשנים 2019-2023 הגיע מארה"ב, כאשר הייתה עלייה של 161% בהיקף היצוא ליפן בשנים אלה. כדי לשדרג היחסים מעבר לרכש ביטחוני, ביידן וקישידה צפויים לקדם תכנית לפיתוח וייצור משותפים של חימוש, מטוסים וכלי שיט, ולמעשה לשלב את יפן בבסיס הייצור הביטחוני האמריקני.

חיזוק ושדרוג הקשר עם ארה"ב הוא המשך טבעי למהפכה הביטחונית-אסטרטגית שממשלת קישידה מובילה ביפן בשנתיים האחרונות, על בסיס הקו הפרו-אקטיבי של שינוי אבה המנוח. נוכח התעצמות האיומים במרחב האינדו-פסיפיק, יפן עדכנה את מסמכי היסוד של תפיסת הביטחון ואישרה תכנית חומש לבניין הכוח והגדלת תקציב הביטחון בהיקף של \$302 מיליארד דולר לחמש השנים הבאות [2] קונקרטי, תקציב הביטחון לשנת 2024 הוא הגדול אי פעם בסך של כ-\$56 מיליארד דולר. במסגרת זו, יפן רכשה לאחרונה 400 טילי טומהוק מארה"ב בסך של 2.35 מיליארד דולר, טילים נגד ספינות, ותקצבה תוכניות רכש עתידיות.

כמו כן, ממשלת יפן הקלה על מדיניות היצוא הביטחוני, הרלבנטית גם לפיתוח טכנולוגיות עם שותפות. בעקבות זאת, יפן יכולה לייצא אמצעים צבאיים למדינות שלישיות, בכפוף להסכם בילטרלי על העברת טכנולוגיות ביטחוניות. כיום, ישנן 15 מדינות שחתומות על הסכם כזה עם יפן, אך מדינת ישראל אינה אחת מהן. יתרה מכך, מדיניות היצוא היפנית אוסרת על ייצוא ביטחוני למדינות בהן מתקיימת מלחמה.

מעבר למישור הביטחוני, ארה"ב ויפן פועלות לבסס שיתוף פעולה אסטרטגי במישור הטכנולוגי, בדגש על AI ו-שבבים מתקדמים, כמהלך נגד להשקעות רבות של סין בשני תחומים אלה. במהלך פסגת ביידן-קישידה נחתמו לא פחות מ-70 הסכמים בילטרליים המשקפים את עומק היחסים.

בכל התחומים שהוזכרו, מדינת ישראל יכולה וצריכה להיות שותפה מרכזית של ארה"ב ויפן וכן למלא תפקיד בעיצוב הארכיטקטורה האזורית במז"ת (בדומה ליפן באינדו-פסיפיק). אך,

בשנתיים האחרונות, וביתר שאת בעקבות המלחמה, מעמדה של ישראל נשחק ומסתמן קושי להוכיח מחדש את נכסיות ישראל לארה"ב ולשותפותיה באינדו-פסיפיק. מול ארה"ב, המלחמה החריפה מחלוקות קיימות וקטעה את המאמצים לעיצוב ארכיטקטורה אזורית חדשה במז"ת; מול יפן, אחת השותפות הכלכליות המרכזיות של מדינת ישראל והמשקיעה האסיאתית הגדולה בהייטק הישראלי, אנו עדים לירידה דרסטית בהיקף ההשקעות, ובתחום הביטחוני, ממשלות ישראל ויפן טרם הגיעו לפריצת דרך בנוגע להסכם מסגרת שיאפשר שיתוף פעולה בין התעשיות הביטחוניות.

גם בתקדים בו ממשלת יפן התגמשה בשירות אינטרסים גאופוליטיים, אין אופק חיובי לישראל. כך למשל, בדצמבר האחרון, תחת מדיניות היצוא הביטחוני המעודכנת, יפן העבירה לארה"ב מערכות פטריוט, כדי שזו תוכל להעביר מערכות דומות לאוקראינה. אך בזמן שגורמים מסוימים בארה"ב מאיימים להקפיא הסיוע הביטחוני לישראל, יפן, אחת התומכות המרכזיות של הרש"פ, תיישר קו עם ארה"ב.

על מנת לשנות מגמה שלילית זו, על מדינת ישראל לאמץ מדיניות פרו-אקטיבית, הנשענת על ההבנה שהאתגרים האזוריים לכאורה, הם למעשה גלובליים. הבנה שגם ראש ממשלת יפן שותף לה. בהקשר זה, המלחמה בחמאס היא גם חלק ממאבק גלובלי, שבה ישראל משמשת כקו הגנה ראשון, בדומה לאוקראינה וטאיוואן. לכן, אין להמתין ל"יום שאחרי", אלא כבר עכשיו לקדם דיאלוג בנושא עם ארה"ב ושותפותיה ואף להכריז על מדיניות רשמית כלפי האינדו-פסיפיק.